

MATILDA
CARAȚIU MARIOȚEANU

DI STIHURI ARMÂNEȘTI
NUNTRU ȘI-DI
NAFOARĂ

Matilda Caragiu Marioțeanu

Di nuntru și-di nafoară

Din năuntru și din afară

Di nuntru și-di nafoară

Stihuri armânești

Matilda Caragiu Marioțeanu

Din năuntru și din afară

Stihuri aromâne

Cartea Românească
1994

Coperta : Anamaria Smigelschi

ISBN 973-23-0445-6

*„Je ne demande pas
quelle est ta race,
ta nationalité
ou ta religion,
mais
quelle est ta souffrance“*

PASTEUR

Precizări

30 di aesti poezii li scoşu întâhea oară tu padi tu disculu *Di nuntru şi-di nafoară*, ELECTRECORD, Bucureşti, 1991. Suntu nali : *Scară, Adil'iu, Bărni, Muzică tu amurdzită, Omega, Ghini vinişi !, Toma-Apostallu, Disicatlu.*

Tu aduţearea tu limba literară, tânui multu si s-veadă latinitatea şi unitatea a limbil'ei străromâneşti, chirândalui, di multi ori, muşuteaţa a versului armănescu.

Scrierea :	l' = gl, di-tu italiană	(ex. : famiglia)
	ń = gn, " "	(ex. : legno)
	ţ = zz, " "	(ex. : pazzo)
	dz = z, " "	(ex. : zinco)
	y = γ, di-t'ı greacă	(ex. : γ inaika)
	th = θ, " "	(ex. : θ éatron)
	dh = δ, " "	(ex. : δ rămion)

30 din aceste poezii au apărut prima oară în discul cu acelaşi titlu, *Di nuntru şi-di nafoară*, ELECTRECORD, Bucureşti, 1991. Sunt noi : *Scară, Adil'iu, Bărni, Muzică tu amurdzită, Omega, Ghini vinişi !, Toma-Apostallu, Disicatlu.*

În transpunerea în limba literară, am preferat să fiu fidelă latinităţii şi unităţii străromânei, sacrificând, în acest fel, adeseori, frumuseţea versului aromănesc.

Autoarea

* Din raţiuni tipografice se notează prin dz africata dentală sonoră în loc de d + semn diacritic dedesubt, ca în cazul consoanei surde corespunzătoare ȝ).

Adil'eri

Respirări

DHYEATĂ TI HIL'I-MEA

Hil'ea-ni, vruta-ni
Ți nu ti feațiși ni Yramusti
 ni Samarina
 ni Hrupiști
 ni Perivoli
Ți nu biuși ni apă adusă cu ghiumili
 di la Dolțâ
 di la fântâna alu Bucuvală
 di-tu trâpiclu ali Veryini
Ți nu știi ți va s-dzâcâ
 ni îelu di Aryos
 ni pită tu sinii, cu oirchelu coaptă,
 ni dzamâ di pâni,
 di dadâ amână adrată,
 ni bucuvală dulți
 și niți cașu cu umtu
Ți nu-ai bășată mânâ di omu aușu
 di papu
 di mumi tiîisiti
 cu mânili hrisusiti
Ți nu șidzuși ascumtă, s-ț-aducă insusitlu
Ți nu ti-adrași-nveastă fârâ si-lu știi bârbatlu

DIATA PENTRU FIE-MEA

Fia-mi, vruta-mi

Care nu te-ai născut nici la Gramoste
nici la Samarina
nici la Hrupiște
nici la Perivole

Care nu ai băut nici apă adusă cu ghiumele ¹
de la Dolța,
de la fântâna lui Bucuvală
din pâraiașul Verginei

Care nu știi ce înseamnă
nici miel de Argos
nici plăcintă la tavă, cu țeștul coaptă,
nici „zeamă de pâine“²,
de mamă armână făcută,
nici „bucuvală“³ dulce
și nici „caș cu unt“⁴

Care n-ai sărutat mână de om bătrân
de bunic
de mame preacinstite
cu mâinile-aurite

Care nu ai stat ascunsă, ră țî [se] aducă
logodnicul

Care nu te-ai făcut mireasă fără să-l știi
bărbatul

1. „Vase de aramă, cu o toartă, pentru adus și păstrat apă“.

2-3. „Mâncăruri de om sărac, din pâine duminică, cu brânză, zahăr, unt“.

4 „Ciulama cu brânză și unt“.

Ți ni câ știi ți easti ocl'iulu cându algheaști
di-ahâtâ aștiptari
și di ahâtâ vreari...

Hil'ea-ni, birbicușa-ni,
zbuldzlu-a meu di neauâ
ocl'iu di mârdeauâ
peru di aruseauâ
truplu di-aluneauâ
boați di pirdhyeauâ

Țâni-ni, țâni mâna-ni...

Care nici nu știi ce înseamnă
ochiul când albește ⁵
de-atâta așteptare
și de atâta vrere...

Fia-mi, berbecușa-mi,
bulzul meu de nea
ochiul de mărgea
părul de-arusea ⁶
trup de alunea
voce de turturea ⁷

Ține-mi, ține mâna-mi...

5. „Se stinge de întristare”.

6. „Grâu superior, rusesc”.

7 „Potârniche”.

ADIL'IU

Îni câdzu pi nucâ unâ frândzâ,
uscatâ
greauâ di pumoara-anlui ți tricu
galbinâ
lișoarâ di mușuteața-l'i
șuptâri, fârâ trupu, ți fisea-l'i deadi.

Adil'iu.

MINI.

Câ țe MINI ?

Cumu di-adil'iu tâși mini ?

Câ țe adil'iu mini
vimtulu adusu
di frândza pi ducâ
ți-ni câdzu pi nucâ ?

Cumu di-adunai tâși MINI
tutâ haraua di-adil'eari
di frândzâ fârâ adil'eaticu, pi ducâ,
ți-ni câdzu pi nucâ ?

Adil'iu...

Adil'iu !

Ahâtâ ghineață !

RESPIR !

Mi-a căzut pe nucă ² o frunză
uscată
grea de povara anului ce a trecut
galbenă
ușoară de frumusețea-i
subțire, fără trup, ce firea-i dete.

Respir.
EU.

De ce EU ?

Cum de respir tocmai eu ?

De ce respir eu
vântul ³ adus
de frunza pe ducă
ce-mi căzu pe nucă ?

Cum de-am adunat tocmai EU
toată bucuria adierii
de frunză fără respirație, pe ducă
ce-mi căzu pe nucă ?

Respir...
Respir !

Atâta binețe ⁴ !

1. Literal : „(eu) adii” (< lat. * *ad iliare*).
2. „Ceafă” (cf. fr. *nuque* < lat.)
3. „Aerul”.
4. „Bine ; fericire”.

DATLU

Nu poț si-ni l'eai nâpoi
ațeauâ ți ni-ai datâ...
Easti lucru avutu
ațelu datlu !

Soarili-lu coați gârnulu,
u creapâ simița
u creăști pânea
si-u mâcâ sârmânița !

Nu l'i-u l'eai a omlui
ațeauâ ți l'i-u deadiși !
Câ easti lucru datu
ațea ți easti datâ !

Îni deadiși ta s-ț-lu caftu
ca unu orbu luñina...
s-lu-amintu
s-crescu hirlu
lilice-a soarilui s-iasâ...

O, Dumnidzale, tată !
Nu poț si-ni l'eai nâpoi
ațeauâ ți ni-ai datâ,
câ-i lucru-avutu
elu, DATLU !

DATUL

Nu poți să-mi iei napoi
aceea ce mi-ai dat...
Este lucru avut
acela datul !

Soarele-l coace grâul,
o crapă sămânța
o crește pâinea
s-o mănânce sârmânița ¹ !

Nu-i iei omului
aceea ce i-ai dat-o !
Că este lucru dat
aceea ce este dată !

Mi-ai dat ² ca să ți-l cer
ca un orb lumina...
să-l nasc
să [il] cresc firul
floare de soare să iasă...

O, Dumnezeuule, tată !
Nu poți să-mi iei napoi
aceea ce mi-ai dat-o !
Că-i lucru avut
el, DATUL !

1. „Pruncul”.

2. „Mi-ai sădit în mine dorința de a-ți cere... firul”.

OARA A-NSIRĂRIL'EI

Spuni-ni, Doamne, câtă iu-i Scâpitata ?
Câtă cari parti a lumil'ei
și-a lunâl'ei
va-ni tornu fața
tu-aumbrâ ?

Ńi-u doru di-aumbra fârâ urmă.
Mi doari luńina
ți u portu
amânatu
tu mini-ni...

Spuni-ni, Doamne, câtă iu-i Scâpitata ?
Di câtă iu yini Elu, Soarili,
cându dipuni ?

Ńi-u doru di-aumbra fârâ urmă,
di oara ațea, unâ,
a-Nsirăril'ei
cându Vinita și Vgata
si-mpriună...

ORA ÎNSERĂRII

Spune-mi, Doamne, încotro-i Scăpătatul ¹ ?
Spre care parte a lumii
și a lunii
întoarce-mi-voi capul,
la umbră ?

Mi-e dor de umbra fără urmă.
Mă doare lumina
ce o port
târzie
în mine-mi.

Spune-mi, Doamne, încotro-i Scăpătatul ?
De unde vine El, Soarele,
când apune ?

Mi-e dor de umbra fără urmă,
de clipa ² aceea unică
a Înserării,
când Venitul și Plecatul
se-mpreună.

1. „Apusul“.

2. Literal : „ora ; ceasul“.

ADAMLU ȘI EVA

Unâ saricâ lae
pi albulu di sfildișu
a chetriloru di unâ etâ
tu mardzini di-amari
unâ noapti...
Eara... 'nâoarâ !

Unâ cânduși albâ
pi lailu di câtrani
a undiloru cutrimburati
tu mardzini di-amari
unâ noapti...
Eara... 'nâoarâ !

Cânduși albâ
saricâ laii
lailu cu albu
albu cu laiu
unu suflitu albu
unu suflitu singuru
tu mardzini di-amari
unâ noapti...

Eara... 'nâoarâ !

ADAM ȘI EVA

O sarică neagră
pe albul fildeșiu
al pietrelor primordiale ¹
pe margine de mare
într-o noapte...
Era... odată !

O cândușă ² albă
pe negrul vinețiu ³
al undelor cutremurate
pe margine de mare
într-o noapte...
Era... odată !

Cândușă albă
sarică neagră
negrul cu alb
albul cu negru
un suflet alb
un suflet singur
pe margine de mare
într-o noapte...

Era... odată !

1. Literal : „de odinioară“.

2. „Haină femeiască, fără mâneci, din stofă groasă,
care se purta pe vreme rece“.

CĂPĂCHI DI OCL'I

Adrati, uidisiti
câpăchili hrisusiti
cadu seara apustusiti
hivritili pleoapi.

Amirâril'i, parădhisu
cu sori și cu luțefiri
harei vecl'i și nali
încapu, sta nicărtiti
după câpăchili a tali.

Li-ncl'idz, sinduchi ascumti
di tini mași dișcl'isi
și-haraua tut-a tauâ-i !
O, vluyisiti pleoapi !

Mași vreri și doruri, gână,
nu-ncapu și cură, șcl'ioapi,
li pingu și-li dirinâ-
nvirinatili pleoapi...

PLEOAPE

Meșteșugit lucrate
capacele ¹-aurite
cad seara ostenite
înfierbântatele pleoape.

Împărății, parádis
cu sori și cu luceferi
bucurii vechi și noi
încap, stau neclintite
după a tale pleoape.

Le-nchizi, lacre ascunse
de tine doar deschise
și bucuria-i toată a ta !
O, binecuvântate pleoape !

Doar vreri ² și doruri, doldora,
nu-ncap și cură, șchioape
le-mping și le sfâșie-
ntristatele pleoape ! ³

1. Literal : „capace de ochi“.

2. „Iubiri“.

3. Literal : „înveninatele“.

VENUS

Tini, Venus,

di Milo
di Cirene
di Cnido
di Malta
di iuțido !

Tini, plasâ chitroasă
a mintil'ei agiună di mușuteață
ți Omlu, Thiriulu u-ari adratâ !

Tini, theaminâ
di frimitari faptâ !

Di ańi și-di ańi
di totâna
hii, Venus, dipriună
mași unâ...

VENUS

Tu, Venus,

din Milo
din Cirene
din Cnido
din Malta
de oriunde !

Tu, plăsmuire pietroasă
a minții flămânde de frumusețe
ce Omul, Atotputernicul a zămislit-o ¹ !

Tu, femelă
din frământare născută ² !

De ani și ani
dintotdeauna
ești, Venus, într-una,
numai una...

1. Literal : „omul, uriașul a făcut-o”.

2. „Literal : „făcută”.

CRUȚI MALTEZI

Malta, cruți di api
cruți di vimturi
cruți di ginti

Malta, vatrâ fârâ apă
vatrâ fârâ vimturi
vatrâ fârâ ginti

Malta, locu blăstimatu
tu mesi di doauâ lumi
ți unâ lumi li disparti

Și, cu tuti aesti,

Malta, locu vecl'iu ti oamiîi
ti criștiîi

di azâ
di-aieri
di totâna

toru niscriatu a etiloru.

RĂSCRUCI MALTEZE

Malta, răscruce de ape
răscruce de vânturi
răscruce de ginte

Malta, vatră fără apă
vatră fără vânturi
vatră fără ginte

Malta, loc blestemat
între ¹ două lumi
ce-o lume le desparte

Și, cu toate acestea,

Malta, pământ vechi pentru oameni
pentru creștini

de azi
de ieri
dintotdeauna

urmă nescrisă a veacurilor.

1. Literal : „în mijlocul a două lumi“.

MUZICĂ TU AMURDZITĂ

Ari unâ oară tu-amurdzitâ
cându agrulu va canda s-greascâ,
ma nu scoati zboru.

I, ca-ști ?

Vahi greaști di nîl'i di ori
ma nu putemu noi, muritori,
s-lu-aduchimu
si-l'i li turnămu
zboarâli...

Câ eali
zboarâli a agrului
suntu ca muzica :
u-avdu mutu
si-u tornu nu potu
u-ncl'idu tu mini-nî
și-aclo armâni-nî...

Tu oara di-amurdzitâ
— aburu tricutu tu sitâ —
pomlu-i țearâ asteasâ
fântâna-i funi groasă.

Si-alinâ boațea di-agru
Și si-avdi mași-n țeru.

MUZICĂ-N AMURG

Există o oră în amurg
când agrul ¹ vrea parcă să grăiască,
dar nu scoate [un] cuvânt.

Sau, cine știe ?

Poate grăiește de mii de ori
dar nu putem noi, muritori,
să-l înțelegem
să i le întoarcem ²
cuvintele...

Căci ele
cuvintele agrului
sunt ca muzica :
o aud mut
să o-ntorc nu pot
o-nchid în mine-mi
și acolo rămâne-mi...

La ceasul amurgului
— abur trecut prin sită—
pomu-i ceară ³ stinsă
fântâna-i funie groasă.

Se-nalță vocea agrului
și se-aude doar în cer.

1. „Ogorul“ ; (*agru* < lat. *agrum*).

2. „Să-i răspundem“.

3. „Lumânare“.

Mutrescu niminarea
doauâ dulbii limpidz
pi yilia amurțâtâ a lacului :
easti unu ÓMEGA
disfaptu
dinâpoi
cu ciciuruși chitrusiti
muti
ca moarti...

Acațâ „oaca-ca !“
concertulu di-tu baltâ
di-tu etâ
di cându alfa-i alfa
di cându broasca-i broască
di cându broasca-i ÓMEGA.

Oaspili-a meu di-tu lacu,
oaca-ca, oaca-ca !
Dulbiili va-l'i creapâ
tu-nyeari intrati
di-aurlari umflati
ti vreari şuțâti.

Oaspili-a meu ÓMEGA.

Privesc nemișcarea
două telescoape limpezi
pe luciul amortit al lacului :
este un OMEGA
desfăcut
la spate ¹
cu piciorușe împietrite
mute
ca moarte...

Începe „oac-oac-oac-ul“
concertul din baltă
etern
de când alfa e alfa
de când broasca e broască
de când broasca-i OMEGA.

Oaspele ² meu din lac
oac-oac, oac-oac !
Telescoapele [stau] să-i crape
în înviere intrate
de urlat umflate
de iubire ritmate ³.

Oaspele meu OMEGA.

1. „Înapoi“.

2. „Prietenul“.

3. Literal : „de vrere sucite“.

Sta niminatu tu lacu
și-și cl'eamă vruta.

Easti oara a vrearil'ei.

** Ti omlu a meu. Noi și ÔMEGA, tu
budzá di bană, Măgura, 1987.*

Stă nemișcat în lac
și-și cheamă iubita.

Este ora dragostei.⁴

** Pentru soțul meu. Noi și OMEGA, pe
buză de viață. Măgura, 1987.*

4. Literal : „își cheamă vruta. Este ora vrerii”.

Praguri

Praguri

PRAGURI

Ți ghini eara
câ tendili di vârnâoarâ
nu-avea praguri :
nu puteai s-ti-ncheadiți
nu știaî cându ești nuntru
cându ești nafoară...

Caplu și-mintea
puteai s-li-alini
pânâ la țeru.
Țiva nu ti-agudea.
Eara... altuțiva !

Earai ca pul'il'i azburători :
mași Dumnidză și-niori.

Tora... praguri,
praguri soi di soi :
di udadz
di sali, di sâliță
di casi
di biseriț
di stati
di minduiri...

Praguri.
Praguri, praguri.

FRAGURI

Ce bine era
că tendele ¹ de odinioară
nu aveau praguri :
nu puteai să te împiedici
nu știai când ești înăuntru
când ești afară...

Capul și mintea
puteai să le înalți
până la cer.
Nimic nu te lovea.
Era... altceva !

Erai ca puii ² zburători :
doar Dumnezeu și nori.

Acum... praguri,
praguri soi de soi :
de odăi,
de săli, de sălițe,
de case
de biserici
de state
de gânduri...

Praguri.
Praguri, praguri.

1. „Corturi“ păstorești, cu o deschidere largă în formă de
triunghi.

2. „Păsărele“.

MARDZINI

Amarea ari mardzini.
Pita ari mardzini.
Fustanea ari mardzini
pâdurea ari mardzini
hoara ari mardzini...

Dzâțemu : cumata di la mardzini
casili di la mardzini

...

omlu di la mardzini ?

A curi mardzini ?

A meauâ, a tauâ, a noastră...

Omlu ți sta di mardzini
ñicu
caplu plicatu
ocl'i-n-padi
nibâgatu tu isapi
doi pâradz s-nu dai pi elu !

Câ ași-i tu oamiñi :
ațelu di-tu thesi greaști
ațelu di-tu mesi avdi
ațelu di-tu mardzini adarâ...

Ghini ma, acațâ di si-aproachi
omlu di la mardzini.

MARGINE

Marea are margine.
Plăcinta are margine.
Rochia are margine
pădurea are margine
satul are margine...

Zicem : bucata de la margine
casele de la margine

...

omul de la margine ?

A cui margine ?

A mea, a ta, a noastră...

Omul ce stă la margine
mic
capul plecat
ochii în jos
nebăgat în seamă
doi bani să nu dai pe el !

Că așa-i între oameni :
cel din cap grăiește ¹
cel din mijloc aude
cel din margine face...

Bine dar, începe ² să se apropie
omul de la margine.

1 „Vorbește ; poruncește“.

2. Literal : „acată, prinde să...”

Tutu s-ma aproachi
di mini, di tini, di nõi
pânâ si-nturtureadzâ,
pânâ u scoală kujaca !
U l'ea disuprâ
omlu di la mardzini,
l'i si umplurâ dinţâl'i di pâni !

Şi... ți s-vedz ?
Greăști thesea
avdi mesea
nu-i mardzinea... !
Greăști mardzinea
avdi thesea
adarâ mesea,
ea, totâna,
câtâ-n susu, câtâ-n-ghiösu... !

Lumea... nu-ari mardzini !

Tot se [mai] apropie
de mine, de tine, de noi,
până se-nfiripă,
până își saltă cojocul !
Și-o ia în cap ³
omul de la margine,
i s-au umplut dinții de pâine ! ⁴

Și... ce să vezi ?
Grăiește capul ⁵
aude mijlocul,
nu-i marginea... !
Grăiește marginea
aude capul
face mijlocul
el, totdeauna,
cătreen sus, către-n jos... !

Lumea... nu are margine ! ⁶

3. Literal : „o ia deasupra“.

4. „e ghiftuit“.

5. „cel din cap [mijloc] margine“.

6. „Mare-i grădina lui Dumnezeu !“

GIOCU ȘUTĂTU

Unu chiro :

ficiurițl'i si-agiuca

și-nsârea

tiniril'i arâdea

și s-bâșa

(arșini mari, ascumtá !)

măril'i trâdzea vârnâ oară corlu

și șidea di mutrea...

Astâdz :

ficiurițl'i nu si-agioacă

(câ nu au chiro)

tiniril'i nu-arâdu

(câ nu-au chefi)

nu s-bași

(câ lâ-i frică)

și-ma măril'i si-agioacă

tamam ca ficiurițl'i

cându si-agiuca...

Cândva :

copilașii ² se jucau
și săreau
tinerii râdeau
și se sărutau
(rușine mare, pe ascuns !)
cei mari trăgeau câte o dată corul ³
și ședeau de priveau...

Astăzi :

copilașii nu se mai joacă
([pentru] că n-au timp)
tinerii nu râd
([pentru] că nu au chef ⁴)
nu se sărută
([pentru] că le e frică)
și cei mari se joacă
întocmai ⁵ ca copilașii
când se jucau...

1. Literal : „sucit“.

2. Literal : „feciorașii“.

3. „horă — în spirală — la aromâni“.

4. „plăcere“.

5. Literal : „taman“.

Tuț suntu buîi
și tuț ni-nsaru într-agiutoru
cu dzâca
cu mintea
cu fapta...

Ari și-niscânță
ți mi-agiutâ ta s-moru
plântândalui ahândosu
până la osu
câțutlu
ta si-ni hibâ ma lișoru.

Mași câ mini nu lâ caftu agiutoru
ni dzâca
ni mintea
ni fapta
ni câțutlu
ta si-ni hibâ ma lișoru.

Câ mini voi s-moru
singurâ
fârâ agiutoru.

DOR DE VIAȚĂ

Toți sunt buni
și toți îmi sar în ajutor
cu zisa
cu mintea ¹
cu fapta...

Sunt și [unii]
ce mă ajută ca să mor
împlântând adânc
până la os
cuțitul
ca să-mi fie mai ușor.

Numai că eu nu le cer [în] ajutor
nici zisa
nici mintea
nici fapta
nici cuțitul
ca să-mi fie mai ușor.

[Pentru] că eu vreau să mor
singură
fără ajutor.

1. „Gândul“.

ZVICI

Ari zvici și zvici :
ari ți suntu subțări
ca hirlu di iarbă
i ca frândza di misuru
ți tal'i și-dischicâ
fața alb-aroși ali Evâ...

Ari și-ți suntu di vini
cu tehni-mplâtiti
ți tal'i și-dischicâ
și sapâ și-lu seamnâ
loclu di trupu uminescu...

Ari zvici și zvici :
câti unu hiru
câti doauâ
câti dzați
 ți tal'i și-dischicâ
 ți sapâ
 ți ardu
 și seamnâ...

Ma vârnă di eali
 nu tal'i, nu dischicâ
 nu sapâ, nu ardi
 nu seamnâ
cumu tal'i, cumu dischicâ
 cumu sapâ, cumu seamnâ
 cumu vatâmâ

ZBORLU.

Sunt bice și bice :
sunt unele ¹ subțiri
ca firul de iarbă
sau ca frunza de porumb
ce taie și despică
fața alb-roșie a Evei...

Sunt și altele ² din vine
măiestru-mpletite
ce taie și despică
și sapă și-l însemnează
pământul ³ de trup omenesc...

Sunt bice și bice :
câte un fir
câte două
câte zece
ce taie și despică
ce sapă
ce ard
ce însemnează...

Dar nici unul din ele
nu taie, nu despică
nu sapă, nu arde
nu însemnează
cum taie, cum despică
cum sapă, cum însemnează
cum ucide

CUVÂNTUL.

1. Literal : „sunt ce (= care) sunt subțiri“.

2. Literal : „sunt și ce (= care) sunt din vine“.

3. „Lasă semne ; brăzdează“.

SCARĂ

Fârâ alti zboară :
lumea-i unâ scarâ !

Altu alinâ
altu dipuni

Câtrâ soari
cându-i vreari
Câtrâ chisâ...
cându-i scrisâ.

Tradzi-n-susu
pindzi-n-ghiosu

Capiti sculati
dzinucl'i-aplicati

Unu ocl'iu plândzi-lu
și-alantu arâdi-lu

Dimândâ liundaril'i
și caftâ dhicuñearil'i

Niți nu si-aleadzi
niți nu si-ndreadzi

Și-ma s-hibâ di-azghearâ ?

Lumea-i unâ scarâ !

SCARA

Fără alte vorbe :
lumea e o scară !

Unul urcă
altul coboară

Către soare
când e vrere ¹
Către beznă...
când e scrisă.

Trage-n sus
împinge-n jos

Capete sculate ²
genunchi îndoiți

Un ochi plânge(-el)
și-altul râde(-el)

Poruncesc leii
și cerșesc cerșetorii

Nici nu se-alege
nici nu se drege

Și de-ar fi că zbiară ?

...
Lumea e o scară !

1. „Iubire“.

2. „Înălțate“.

FRICA

Cându earamu nîcâ
nî-eara frică
di bubuliți
di șoariți
di purici
di yerni
di orni

...

di-ațelu c-un-cioru !

Di iți s-mină,
câ ari i câ nu ari
cicioari...

Ghini ma tora
nî-u frică
di yenlu ți ari
mași doauâ cicioari !

FRICA

Când eram mică
mi-era frică
de buburuze
de șoareci
de purici
de viermi
de balauri
...

de cel cu un picior ¹ !

De orice mișcă,
[fie] că are, [fie] că nu are
picioare...

Bine dar acum
mi-e frică
de ființa care are
numai două picioare !

1. „Dracul“.

BĂRNI

Hii dzuua ți creăști
Mini-ațea ți scadi

Ocl'iu-ț luțineadzâ
A meu agiuneadzâ

Dorlu-ț tutu-algheăști
A meu si-aludzaști

Soarili... ț-arăsari
A meu... tu-ascâpitari.

BRAIE ¹

Ești ziua ce crește
Eu cea care scade

Ochiu-ți luminează
Al meu ajunează ²

Doru-ți tot albește
Al meu lăncezește

Soarele-ți... răsare
Al meu... la scăpătare. ³

1. „Generații”.

2. „Flămânzește”.

3. „Asfințit”.

GHINI VINIȘI !

S-easti câ viniși singură,
ghini viniși, cripare !

S-easti câ-ni yîni și-cu altâ,
pulbiri fă-ti, cripare !

Tu munță seți s-ti duți,
nu voi s-ti-aprochiu, cripare !

BINE-AI VENIT !

Dacă ai venit singură,
bine-ai venit, supărare !

Dacă-mi vii și cu alta,
pulbere fă-te, supărare !

În munți seci ¹ să te duci,
nu te primesc ², supărare !

1. „Pustii“.

2. Literal : „nu vreau să te apropii (eu) / să te aduc în casa mea“.

In memoriam...

„Morții lipsesc
de la o vreme
dintre noi“

Toma Caragiu,
Poeze și alte confesiuni

In memoriam...

CUPACILU *

Di la pachi strâpachi si ştie
câ di hil'il'i ali pâduri
cupacilu di-mprostu cadi
tuţ alantâ putrigami
yerni şi-bubuliţi l'i-aroadi.

Elu, cupacilu,-ndreptu ţearâ
luînâ ţi umpli loclu
di simiţâ sârmâneată
şi-sândzi dinisheatu simnatâ
şi-cu apa-lu Bucuval-udată...

Şi-boate-l'i... ţi-avyilii si-adunarâ
frânzâli di cristalu si-l'i li minâ ?
Când... chicuti di cas' di vâru ştiuti,
când... neauâ ţi si-tucheaşti
şi ciuciurâ ti vruti,
când... fuldziri, câmbăni ţi-alinâ analtu-n
ţeruri

ihadz si-ţ mutâ perlu...
Cum, Doamne,-l'i deadişi tuti ?

Şi-ţi vreami şi-ţi harauâ
a lumil'ei aduţi
şi-când soarili da di dzeanâ
şi-cându aumbra cadi...
Iholu a cupacilui
di naparti-arâsunâ,

STEJARUL *

De la moși-strămoși se știe
că dintre fiii pădurii
stejaru ¹-n picioare cade
ceialți tot putregaiuri,
viermi și gărgăuni îi roade !

El, stejarul, drept ca ceara ²,
lumină ce umple locul
din sămânță sărmăneată ³
și-de sânge dinisheat ⁴ semnată
și cu apa lui Bucuvală udată...

Și vocea-i... ce viori se adună
frunzele de cristal să i le miște ?
Când... picături de casă de nimeni știute,
când... nea ce se topește
și susură pentru vrute ⁵
când... fulgere, [și] clopote ce urcă-nalt în
ceruri

isonuri să-ți mute părul...
Cum, doamne-i dăduși toate ?

Și ce iubire și ce bucurie
lumii [întregi] aduce
și când soarele dă de geană
și când [ea] umbra cade...
Isonul stejarului
de departe răsună,

1. În aromână, „copac” este pomu sau arburi.

2. „Lumânare”.

3. 4. „Din Samarina/Denișcu”, localități aromânești.

5. „Iubite”.

si-hârseşti lumea i plândzi,
i câ-i sirinu, furtună,
di boatea a cupacilui
tutu suflitlu s-discurmâ...

Câdzu cupacilu... -ndreptu
loclu s-mută s-lu surpâ,
ma boatea-l'i di aleptu
tu etâ nu-l'i si-astupâ !
Simița-l'i sârmâneată
cu-a Deniscului néată
cu-alu Bucuvalâ apă —
fântânâ — adâpatâ
va s-da lumăchi, lilici și-arădâțiîni tutu nali
alță cupaci va s-crească.

Torlu-alâstu-n cali-l'i
vârnoar-nu va s-tucească !

** Ti fratili a meu, actorlu Toma Caragiu,
faptu Hrupiști tu Eladhâ, tu 21 di av-
gustu 1925, tricutu tu bana alantă Bucu-
rești, tu 4 di marțu 1977, cându s-cutrim-
bură loclu...*

se bucură lumea sau plânge,
că e senin, furtună,
de vocea stejarului
tot sufletul se discurmă ⁶...

Căzu stejarul... drept
pământul se mișcă să-l surpe,
dar vocea-i de ales
în veci nu i se-astupă !
Sămânța-i sărmăneată
cu a Deniscului viață ⁷
cu-a lui Bucuvală apă —
fântână — adăpată
va da crengi, flori și rădăcini tot nouă
alți stejari au să crească.

Urma lăsată-n cale-i
nicicând n-o să se topească !

** Fratelui meu, actorul Toma Caragiu,
născut la Hrupiști, în Grecia, la 21 au-
gust 1925, trecut în cealaltă viață la
București, la 4 martie 1977, când s-a cu-
tremurat pământul...*

6. „se odihnește ; se liniștește“.

7. Literal : „tinerețe“.

DISICATLU

✓
Cupacilu câdzutlu
lemnulu streslu

Cupacilu tâl'eatlu
uscatlu disicatlu

Cupacilu apreslu
ugeaolu încâldzâtlul

Cupacilu arsulu
vîmtulu curatlu

Cupacilu-nâlțatlu
suflitlu ayisitlu...

DESPICATUL ¹

Stejarul căzutul
lemnul strânsul ²

Stejarul tăiatul
uscatur despicator

Stejarul aprinsul
hogeagul încălzitul

Stejarul arsul
vântul ³ curatul

Stejarul înălțatul
sufletul sfințitul...

1. „Cel despicator“.

2. „Tare ; lemnul cel tare“.

3. „Aerul“.

TOMA-APOSTALLU

Ficioru earai
cându soarili lu-alâgai

Ficioru nâ fuși
când luna u chiruși

Mași ocl'i earai
di tuti ti nîrai
cu el'i mări dișcl'iși
nâpoi nu ti mutriși.

Apostalu earai
ti omu când ti dâdeai

Și vruși di ti-ascumseși
...

Iu si-ești, tutu va s-grești !

TOMA-APOSTOLUL

Fecior erai
când soarele-l alergai

Fecior ne-ai fost
când luna ți-ai pierdut

Doar ochi erai
de toate te mirai
cu ei mari deschiși
Napoi nu te-ai uitat.

Apostol erai
pentru om când te dădeai ¹

Și-ai vrut de te-ai ascuns
...

Oriunde vei fi, tot vei grăi !.

1. „Când te dăruiai / te străduiai“.

IU-I GUȘA MEA DI LELICU ? ! *

Tinireața — gușa di lelicu
Mușuteața — gușa di lelicu
Giuneața — gușa di lelicu
Pirifaña — gușa di lelicu

Analtă, țeară
Albă, fidană...

Iu-i gușa mea di lelicu ?

Crești fumeal'ea, gușa s-curmă.
Trești neata, gușa frândzi.
Cheari nicuchirlu, gușa si zgrumă.
Când cheari hil'ilu... gușa-i fâr-di boați...

Iu-i gușa mea di lelicu ?!

** Mama, „lelicu” a meu, nu-i, ma
zboarăli aști a l'ei eara, tu cușaticu :
„Oi-i, featili-a meali, iu-i gușa mea di
lelicu ?”*

UNDE-I GUȘA MEA DE COCOR ? *

Tinerețea — gușa ¹ de cocor
Frumusețea — gușa de cocor
Junețea ² — gușa de cocor
Mândrețea — gușa de cocor

Înaltă, ceară ³
Albă, diafană ⁴...

Unde-i gușa mea de cocor ?

Cresc copiii, gușa obosește
Trece tinerețea, gușa descrește
Piere barbatu-i, gușa se sugrumă.
Când pierе fiul... gușa-i fără voce...

Unde-i gușa mea de cocor ?

** Mama, „cocorul“ meu, nu mai este, dar aceste cuvinte ale ei sunt, [spuse] la bătrânețe : „Vai, fetele mele, unde-i gușa mea de cocor ?“*

1. „Gâtul“.

2. „Vigoarea“.

3. „Lumânare“.

4. Literal : „vlăstar tânăr“.

ORCHESTRA A MUNȚĂLORU *

Trecu muntii, di vali
Armânîl'i cu cupiili.
Îi soari și-primăveară
și fugu di-tu a loru hoară.

Ti locu cu iarb-analtă
Armânlu tutu si-alumtă
câvallu leanișu cântă
ca la nâ-mșatâ numtă...

În cali, aradha-ndreapti
negu oili uidisiti !
Câ paplu di strâeti
u știi-aest-adeti :
dininti sta yumarlu-
ncârcatu l'i-easti sâmarlu,
cupia di-oi u duți
la loclu di la cruți ;
nâpoi di elu birbețl'i
pirifañi ca binețl'i
cu cloputili greali
ți-asună ca mîrdzeali.
De-apoia bagă noatiñi
cu chipuri yâryârici
și oi cu chipuri groasi
ți țânu isonlu-nghioasi.

ORCHESTRA MUNȚILOR *

Trec muntele, de vale
armânii cu [ale lor] turme.
Soare-i și primăvară
și fug din a lor hoară ¹.

Pentru loc cu iarbă-naltă
armânul tot se luptă
cavalul leneș cântă
ca la o-mușată nuntă...

În cale ², orânduie
merg oile potrivite !
Că moșul din vechime
știe cum se cuvine ³ :
înainte e măgarul —
încărcat îi e samarul,
turma de oi o duce
la locul de la cruce ;
înapoia lui berbecii
[ce-s] mândri ca toți ații ⁴
cu clopotele grele
ce sună ca mărgele.
Și apoi pun ei noateni
cu zurgălăii veseli
și oi cu tălângi groase
ce tin isonuri joase.

1. „Și pleacă din al lor sat“.

2. „Pe drum“.

3. Literal : „căci bunicul de când lumea îl știe acest obicei“.

4. Arom. *binecu*, *atu*, „cal de călărie“.

Țiva nu-i cumu voru oili
tutu easti cumu va omlu,
cumu știe picurarlu
ți da cu cârlibana
ca dirijorlu tonlu !

Și arâsunâ valea
di undili di cloputu,
orchestra imn-ayalea
când treați pi la șoputu.
Îi *simfonie*, *fugă*,
îi *requiem* di banâ ?
Îi boați di nimal'i
și-a Armâniloru pirifați !

Na, treați pi cârari
și-cu boatea tutâ vreari
unu Elinu capidanu
mușatu ca vâr-aslanu
tu strați hrisusiti
di-așcheri, tișisiti,
ți dzâți cu nîrari
di iu și-nidzea-n-câlari :
„Ti levendhyea, i Vlaheș !“
Livendzâ suntu Vlahil'i !

Și-orchestra di pi vali
ți curâ-n-ghiosu la vali
cu cânil'i di-avârliga
diparti-i... linga... linga... !

* Lucru ți si-ari faptă, isturisilu di tată-
niiu, Nico Caragiu. A lui l'i-u-ncl'inu
aestă simfonie.

Nimic nu-i cum vor oile,
totul e cum vrea omul,
cum știe păcurarul,
ce dă cu cârlibana ⁵
ca dirijorul tonul !

Și răsună valea
de undele de clopot.
Orchestra umbl-agale
când trece pe la șipot.
E *simfonie*, *fugă*,
e *requiem* de viață ?
E voce de nămaie
și-a armânilor mândrie !

Ia, trece pe cărare
și-cu vocea-i toată vrere ⁶
un căpitan elen
frumos ca vreun leu
cu straie aurite
de oaste, preacinstite,
ce zice cu-admirare
cum mergea el călare :
„Ti levendhyea, i Vlahes !“
Ce falnici sunt ei vlahii !

Și-orchestra de pe vale
ce cură-ncet la vale
cu câinii di-avârliga ⁷
departe-i... linga... linga...

* *Lucru real, istorisit de tatăl meu, Nico Caragiu. Lui îi închin această simfonie.*

5. „Ciomagul cu capul încârligat și sculptat al păcurarului aromân“.

6. „Iubire“, „drag“.

7. „Împrejur“.

UNU OMU *

Eara faptu Dol'eani
faptu ti dureari
faptu cu duhu
cu doru di dadâ
di frati
di curună
di șoputu
di câvalu
di-añiurizmâ di oaie
di meru

cu doru di carti
di-ndriptati
di-Armânu

Eara faptu Dol'eani.

Ma
ma ninti di tuti
eara faptu Domnu...

** Ti George Zima.*

UN OM *

Se născuse la Doleani
Se născuse pentru durere
Se născuse cu duh
 cu dor de mamă
 de frate
 de cunună ¹
 de șipot
 de caval
 de miros de oaie
 de măr

 cu dor de carte
 de dreptate
 de armân

Se născuse la Doleani...

Dar
mai înainte de toate
se născuse Domn...

* Pentru George Zima.

1. „Cununie ; căsnicie“.

CĂPRILI DI SANTORIN *

Alavdâ-li, Cola, alavdâ-li
căprili di Santorin ¹
Alinâ-ti, Cola, alinâ-ti
la căprili di Santorin
Analțâ-ti, Cola, analțâ-ti
cu căprili di Santorin
Aveagl'i-li, Cola, aveagl'i-li
căprili di Santorin
Alagâ-li, Cola, alagâ-li
căprili di Santorin
Agiundzi-li, Cola, agiundzi-li
căprili di Santorin
Adapâ-li, Cola, adapâ-li
căprili di Santorin
Adu-li, Cola, adu-li
căprili di Santorin
Xirulivad' adu-li
căprili di Santorin...

* *Ti Cola Ceara.*

1. SANTORIN (gr. *THERRA*), di-tu *Eladhâ*, locu avdzâtu ti picturili di pi muril'i di piștirea. Unâ di eali ari numa „Căprili di Santorin“.

CAPRELE DIN SANTORIN *

Laudă-le, Cola, laudă-le
caprele din Santorin ¹
Urcă-te, Cola, urcă-te
la caprele din Santorin
Înalță-te, Cola, înalță-te
cu caprele din Santorin
Veghează-le, Cola, veghează-le
caprele din Santorin
Aleargă-le, Cola, aleargă-le
caprele din Santorin
Ajunge-le, Cola, ajunge-le
caprele din Santorin
Adapă-le, Cola, adapă-le
caprele din Santorin
Adu-le, Cola, adu-le
caprele din Santorin
La Xirolivad'adu-le
caprele din Santorin...

* Pentru Cola Ceara.

1. SANTORIN (gr. *THERRA*), din Grecia, loc celebru pentru frescele sale rupestre. Una dintre ele este cunoscută sub numele de „Antilopele de la Santorin“.

Natlu

Stihuri cu harizmă veacl'i

Natul

Stihuri cu char.smă veche

CHEATRA TREĂȚI, APILI ARMÂNU

*Aușil'i spunu câ apa treați
Și spunu câ chetrili armânu ;
Ma gioclu altâsoi s-fați
Pi cuua a loclui iu bânămu :*

*Câ cheatra, câtu streasâ s-hibâ,
Ea s-maținâ și s-treați, stânda,
Ma pisti lunga-l'i mâținari
Mași apili armânu, curânda. **

*Ași și-Armânîl'i, curâ, curâ
cumu dzâți zborlu di-unâoarâ :
„nu cheari-Armânlu“, nu, nâsu curâ
și maținâ tu calea-l'i yioară...*

*Cheari pādurea, când furtuna
fumeal'ea-l'i surpâ primâveara ?
Cheari elu, pul'iu,-ngl'ițatu di neauâ,
cându-acupirimintu nu-ari ?
Lilicili di-tu pădz și dzenuri
uscate toamna, cheru primâveara ?*

*Nu cheru, nu cheari NATLU,
nu cheari Armânlu, nu, nu cheari !
Câtu zboru curatu va si-arâsunâ
tu casi armânești, latini :*

** Optuli versuri din capu suntu turnati di mini tu
grailu a nostru după poezia „Pe glob“, di Mihai Codreanu
(1876—1957).*

PIATRA TRECE, APELE RĂMÂN

*Bătrînii spun că apa trece
Și spun că pietrele rămân ;
Dar jocul altfel se petrece
Pe scoarța globului bătrîn :*

*Că piatra, cât ar fi de tare,
Se macină și trece, stînd
Iar peste trista-i măcinare
Doar apele rămân, curgînd. **

*Așa și-armânii, cură, cură
cum zice vorba de-odinioară :
„nu pier-armânul“, nu, el cură
și macină în calea-i chiară...*

*Piere pădurea când furtuna
copiii-i surpă primăvara ?
Piere el pui, înghețat de nea
când acoperămînt nu are ?
[și] florile din văi ¹ și dealuri
uscate toamna, pier primăvara ?*

*Nu pier, nu pierie NATUL,
nu pierie-armânul, nu, nu pierie !
Cât vorbă curată are să răsun
în case armânești, latine :*

** Aceste opt versuri sunt din Mihai Codreanu (1876—1957), poezia „Pe glob“.*

1. Literal : „câmpii“.

„Mi scolu, mi lau, mâcu pâni albă; bună,
ni-amu trei ficiori, simița s-ni-u priadună
si-u crească ș-tutu ași s-ma spună :
'Yinu-ni, lea vrută, ocl'i di cârbuni,
yinu-ni, mușată,-n brațâli-ni mult gioani,
s-țâ bașu, lea vrută, gura-ț di tâciuni !'...”

Câtu limba armânească ași va si-arâsună
nu cheari-Armânlu ! Nu !

Câ NATLU și-LIMBA-su UNĂ !

„Mă scol, mă lau, mânc pâine albă, bună,
mi-am trei feciori, sămânța să mi-o adune,
s-o crească și tot așa să spună :
'Vino-mi tu, vrută ², [cu] ochii de cărbune,
vino-mi, frumoaso, în brațele-mi mult june ³
să-ți sărut, vrută, gura-ți de tăciune !'...”

Cât limba armânească așa o să răsunе
nu piere-armânul ! Nu !

Că NAT și LIMBĂ-s UNA !

2. „Iubito !”

3. „Viteze”.

IMNU TI MUMILI ARMĂNI

Vrearea-lâ... pânâ tu moarti.
Nu-ari altâ tu-altâ parti.

Ficiurițl'i ma nâinti,
Tuti-alanti ma nâ parti.

Dzuuâ-noapti tutu-aveagl'i,
mași la el'i lâ suntu ocl'il'i :
„Canda i hivritu ficiorlu ?“
„Ti ți u lo iara ponlu ?“
„Nacâ-u doari vârnû dinti ?“
„S-nu-l'i își vârnû cârinti ?“

S-hibâ mae, s-hibâ mumâ,
— nu-ari s-facâ aestâ numâ —
țea ma buna cumâticâ
va l'i-u da ali fiticâ.
Ti ea... țiva mârđziîni, oasi
di-a ficioriloru ți l-armasi.

Vârnû nelu ? Vârnâ flurie ?
„Em ! io, tora, nu-s ti mini,
va li dau a featiloru
câ easti chirolu-a loru !“

IMN PENTRU MAMELE AROMÂNE

Vrerea ¹ lor... până la moarte.
Nu-i atare-n altă parte.

Copilașii mai-nainte,
Toate alte ² la o parte.

Ziuă-noapte tot de veghe,
numai pe ei le sunt ochii :
„Parcă-i fierbinte feciorul ?“
„De ce o luă iarăși dorul ³ ?“
„N-o durea-o vreun dinte ?“
„Îi iese vreun cărinte ⁴ ?“

De-i bunică, de e mamă
— nu-are a face ăst nume —
cea mai bună bucătică
are s-o dea la fetică.
Pentru ea... doar margini, oase,
de-ale pruncilor rămase.

Vreun inel ? Vreo florie ⁵ ?
„Eh, acum, nu-s de mine,
o să le dau fetelor,
că [acum] e vremea lor !“

1. „Iubirea“.

2. Literal : „celelalte“.

3. „Durerea“.

4. „(dinte) canin.“

5. „florin de aur“.

Vârnâ yunâ ? Vârnâ țipâ ?
Vârnâ fustani di sirmâ ?
„Ți li voi, tu ańil'i-a mei ?“
Și-nâsâ... peril'i... ninga lăi !

Dadi-armâni ahâtu duruti :
câ-l'i dzâcu *Gheafâ* i *Custandâ*,
Athina, *Sufie*, *Niche*,
câ-l'i dzâcu a vârnei *Dumnicâ*
i *Cal'iopâ* i *Fluricâ*,
Mahâ, *Mie* i *Lucrețâ*,
Marie i *Lenâ*, *Pepâ*,
Cum si-l'i dzâcâ, MUMÂ-i, veacl'i !
Și tu lumi... nu-ari preacl'i.

Vreo blană ? Vreun batic ?
Vreo rochie de mătase ?
„Ce le vreau ⁶, la anii mei ?!“
Și ea... păru-i încă lai ⁷ !

Mame armâne, atât durute ⁸ :
că-i zic *Gheafă* sau *Custandă*,
Athina, *Sufie*, *Niche*,
că-i zic uneia *Dumnică*,
sau *Caliopă* sau *Flurică*,
Mahă, *Mie* sau *Lucreță*,
Marie sau *Lenă*, *Pepă*,
Cum i-o zice, MAMĂ-i, veche !
Și în lume... nu-i pereche !

6. „Ce-mi trebuie ?“

7. „Negru“.

8. „Iubitoare“.

APA YIE

Hiru ți curâ anarg-anarga
di sum-dzeanâ, di sum-munti
dulți s-bași alaga-alaga
cu-alt hirușu, ma cu vârtuti...

Și di-adunu avrap-avrapa
cu arâulu di na-stânga
si stricoară alâgânda
tu ma marili di na-ndreapta.

Oh, arâu umflatu, pirifanu,
ți porță pi a tali undi
— mutrea di nu li fă afanu ! —
doruri di mumi duruti !

Treți-u Amarea ațea Laia
și la Maramara si-agiundzâ,
treți-lu și-Gibraltarlu-ayońea
nizgrumatu-ntregu s-pitrundzâ
tu-Atlanticu, Occeanólu,
ínclo di-Amarea ațea Marea
— iu și-dusi zborlu și-Hristolu —
și-du tu „Lumea ațea Noaua“
— oh, Columbe, blâstimate,
iu-ț-si dusi mintea, frate ?! —
du-u chicuta ca steaua
lacrima di dadâ plâmtâ
vrearea-l'i s-nu s-ducâ chirutâ...

APA VIE

Fir ce cură alene-alene
de sub geană, de sub munte
dulce se sărută fuga
cu-alt firuș, mai cu vârtute...

Și-mpreună, iute-iute
cu cel râu din partea stângă
se strecoară alergânda
în mai marele la dreapta !

Oh, tu râu umflat [și] mândru
ce porți pe-ale tale unde
— vezi nu face nevăzute ! —
doruri de mume durute ! ¹

Treci-o Marea ceea Neagra
și la Marmara s-ajungi,
treci și Gibraltarul-n grabă
nesugrumat, întreg [să] pătrunzi
în Atlantic, Oceanul,
dincolo de Marea cea Mare
— unde-și duse vorba și Hristosul —
și du-n „Lumea ceea Nouă“
— oh, Columbe, blestemate,
un-ți se duse mintea, frate ?! —
du-l picușul cel ca steaua,
lacrima de mamă plânsă,
vrerea-i nu fie pierdută... ²

1. „Iubitoare ; care suferă“

2. „Dragostea-i să nu se ducă pierdută“.

Câ hirușlu di-apâ yie
ți yini tâși di sum-dzeanâ
mași aestu-i, altu nu-ari,
câ sică tu-arâdâținâ.

Căci firușul de-apă vie,
ce vine chiar de sub geană
doar acesta-i, altul nu e,
c-a secat la rădăcină.

SI-NCURUNĂ ZBOARĂLI

Ți ciudie !
Dzâți *țerlu ari lună*
și... easti poezie !
și harea easti-mplină !

Dzâți *ciello, Himmel, sky*
și suflitlu-a Armânlui
ca cheatra sta, si-lu dai
di nîlă a vârnui !

Ca ȝiva leamni-uscati
câ dipu ȝiva nu-și mină :
ni frândza nu-l'i ma bati,
ni arpitli și-alină...

Dzâți *soari-i, ȝi luînă !*
și-arău ȝi *cură yioară*,
Dzâți *boați di câmbană*
și s-deapiră tuț tr-oară !

Ți ciudie !
Cându-ncurună zboară
tu grailu-a lui, di-acasă,
di pachi-strâpachi, di-tu hoară,
ȝi altoru lâ-lu alasă,

SE CUNUNĂ CUVINTELE

Ce minune ! ¹

Zici : *cerul are lună*

și... este poezie !

și harul e deplin !

Zici : *ciello, Himmel, sky*

și sufletul armânului

ca piatra stă, să-l dai

de milă vreunui !

Ca niște lemne-uscate

că chiar nimic nu-și mișcă :

nici frunza nu-i mai bate,

nici aripile-și ridică...

Zici : *soare-i, ce luminează !*

râuri ce cură chiare, ²

zici *sunete de clopot* ³

și-s flacăra toți iară ⁴ !

Ce minune !

Când cunună cuvinte

în graiul lui de-acasă,

din moși-strămoși, din hoară ⁵,

ce altora li-l lasă,

1. Cf. drom. *ciudă, ciudățenie, ciudat*.

2. „Limpezi“.

3. Literal : „voce (de clopot de biserică)“.

4. Literal : „și se-nfioară toți, dintr-o dată“.

5. „Sat“.

a Armânului-l'i crescú peani
di-ahâtâ pirifañi...

Câ numta... numtâ easti —
câ-su oamiñi, pul'i, giuneapiñi —
ma numta-nâ di zboarâ
nu-ari-altâ tu mileti-ñi !

armânului îi cresc pene ⁶
de atâta mândrie...

Căci nunta... nuntă este —
că-s oameni, pui ⁷, junepeni —
dar nunta-ne de cuvinte
nu-i alta pentru neamu-mi !

6. „Aripi“.

7. „Păsărele“.

MERLU ȘI NEDZLU A LOCLUI

Analtu, ningâ țeru
u feați poezia
Armânlu, picurarlu.

Aclo lâ dzâsi „pul'i“
la tuț azburătoril'i
— câ-su niț, câ suntu mări —
sunt-fraț, el'i, cu nioril'i !

Și când dipusi-n-padi,
casâ ș-fumeal'i s-facâ,
poetlu, picurarlu,
tu elu cu harlu a Domnului
vidzânda ți mâreață,
lâ dzâsi cu mușuteață :
merlu și nedzlu a loclui...

MĂRUL ȘI MIEZUL PĂMÂNTULUI¹

Sus, lângă cer,
făcut-a poezia
armânul, păcurarul.

Acolo le-a zis „pui“
la toți zburătorii
— că-s mici, ca sunt [ei] mari —
sunt frați, ei, cu norii !

Și când coborî-n câmpie,
casă să-și facă, familie,
poetul, păcurarul,
în el cu harul Domnului
văzând ce măreție,
le-a zis cu frumusețe :
mărul și miezul locului...

1. „Morcovul“ și „cartoful“, respectiv „mărul“ și „miezul“ pământului.

LUNA ȘI MESLU

Luna tutu si-ndreadzi
loclu s-luțineadzâ.
Luna tutu s-șuță
loclu... dipu nu s-mută.

Noaptea i ca dzuua
si-lu vedz aclu-n-padi
ti doari miduua
s-vrei si-l'i dai di coadă !

Câ-i mistiryiu mari
mași Dumnidzâ știe
cumu di easti-ahtari :
cându-mplină, yie,
cându... dip câtrani ?!

Și di-apoia : Armânlu
meslu și-lu-ari ahoryea,
cându s-șuță loclu
di da lunâ noauâ
nâsâ easti unâ, meslu easti altâ !

Ași vru latina
limba straușească :
meslu s-și-aibâ numa,
luna si-l'i lutească !

LUNA ȘI „MES“-UL

Luna tot se pregătește ¹
pământul să-l lumineze.
Luna se tot sucește
pământul... nu se sinchisește ! ²

Noaptea e ca ziua
să vezi pe jos acul
te doare creierul
să vrei să-i dai de coadă !

Că e mister mare
și numai Dumnezeu știe
cum e de-i atare :
când [e] plină, vie
când... de tot catran !

Și apoi : armânul
„mes“-ul și-l are altul ³,
când se sucește pământul
de dă lună nouă
ea [luna] este una,
„mes“-ul este alta !

Așa a vrut latina
limba strămoșească :
„mes“-ul să-și aibă numele,
luna să-i lucească !

1. Literal : „se drege“.

2. Literal : „de loc nu se mută (din loc)“.

3. „Pentru «lună (de zile)» aromânul are un cuvânt separat“ (<lat. *mensis* ; cf. fr. *mois*, it. *mese* etc.).

PATRU YISI CU OCL'I-NCL'IȘI

I Yisu di primăveara

Ficioril'i :

Cându da iarba,
lâ creăști barba.
Cându da frândza,
lâ creap-arândza.
Cându yinu ploili,
alagâ oili.
Cându străfuldzirâ,
moartea u spindzurâ.

Featili :

Cându yinu Fluriili
și-bagâ fluriili.
Când yini Paștili,
si scoală moășili
di-și ducu nipoatili
si-și spunâ neatili !
Scotu di-tu hârari
ti Viniri-Mari,
strañi mușati
cu mânăli câlcati...

Gionil'i s-li veadâ
featili si-aleagâ.

PATRU VISE CU OCHII ÎNCHIȘI

I Vis de primăvară

Feciorii :

Când dă iarba,
le crește barba.
Când dă frunza
le crapă rânza.
Când vin ploile
aleargă oile.
Când străfulgeră,
moartea o spânzură...

Fetele :

Când vin Floriile,
își pun salbele ¹!
Când vine Paștele
se scoală bătrânele ²
de-și duc nepoatele
să-și arate tinerețile !
Scot din sacii mari
în Vinerea Mare,
straie frumoase
cu mâinile călcate...

Junii să le vadă,
fetele să le aleagă.

1. Literal : „florini de aur“ ; „salbe de aur“.

2. Literal : „o pornesc babele“.

II Yisu di veara

Când yini mailu
s-hârseşti-Armânlu.
Iasi tu padi
la iarbâ veardi.
Fumeal'ea-l'i tutâ
di-tu hori s-mutâ.
Circhelu-ndreptu,
caşlu- aleptu
pita i teasâ
coaptâ ti measâ
guva tu mesi
— paplu tu thesi —
dada u tal'i
yiuri astal'i
cathi unu partea
şi-u l'ea na nâ parti
yinlu ti oaspiţ
pociulu i proaspitu
bunu pi câroari
câ-i şi-elu di la soari...

Ş-boateşa si-alinâ
tâşi Samarinâ...

II Vis de vară

Când vine maiul
se bucură armânul.
Iese-n poiană ¹
la iarbă verde.
Familia-i toată
din sate se mută ².
Țestul pregătit,
cașul ales
plăcinta-i întinsă
coaptă pentru masă
gaura la mijloc ³
— bunicul în frunte —
mama o taie
dungi întretaie
fiecare partea
și-o ia la o parte
vinul pentru oaspeți
unciorul e proaspăt
bun pe căroare ⁴
că-i și el de la soare.

Și vocea se-amină
până-n Samarină...

1. Literal : „padină“.

2. „Se ridică ; pleacă“.

3. Obicei aromânesc de a însemna centrul plăcintei cu vârful degetului mare : din acest punct se începe tăierea ei în raze.

4. „Căldură mare“ (< lat. *calor*, *caloris*).

III Yisu di toamna

Ti Stă-Mărie
tu Cimărie
s-toamnă Armânlu
si-ndreagă arniulu !

Ti yizmăciunu
nu ari vârn
butea nimplinâ.
Talarili gâna
cașlu si-lu țanâ.
Pociu ahândosu
ti laptili grosu
niheam dulți-acru
cum-l-va fumil'iclu.
Peturili-si teasi
lânurili-su toarsi
păstrămadz tu vimtu
câvyearlu sprilimtu
hiți-mbâirati
meari uscati
nuțli adunati
câstânilu coapti
fârîna-n sinduchi...

Iarna ? Si-si-aproachi !
As-yinâ Andreulu,
i-ndreptu Armânlu !

III Vis de toamnă

La Stă-Mărie
în Cimărie ¹
se-ntoarce armânul
să-și facă iernatul !

La cules de vii
nu are nici unul
butia neplină.
Putinile doldora
cașul să-l țină.
Pociul ² pântecos ³
pentru laptele gros
puțin dulce-acru
cum îl vor copilașii ⁴.
Păturile ⁵-s întinse
lânurile-s toarse
pastramele-n vânt
iocrele lucioase
smochine-mbăirate ⁶
mere uscate
nucile-adunate
castanele coapte
făina în ladă...

Iarna ? Să se-apropie !
Să vină Andreul ⁷,
e gata armânul !

1. *Ceameria*, câmpie în Albania.

2. „Oală de lut” (< lat. *potium* ; cf. fr. *pot*).

3. Literal : „adânc(os)”.

4. „Familia cea mică ; copiii”.

5. „Ioscale pentru iarnă”.

6. „Înșirate” (cf. și drom, *baieră*).

7. „Decembrie”.

IV Yisu di iarna

Cându da neaua
si-acoapirâ torlu.
Ma, ia vedz-u Steaua !
S-feați Hristolu !

Yinu sârbătorili
ti tuț criștiñil'i.
Simitea adrată
sarailia-i coaptă
bâclăvălu — neari
pitili cu moari
migitlu ascumtu
ta si-lu află nuntru !
Aryucearil'i-alagă
anlu si-lu adavgă
cu altu ma nău
fâr-di duhu arău...

Pâtigiunea yini
ia-lea și-Ayiu Yeani
bană hânioasă
Anlu Nău i-m casă
bunili-s si-aleagă
araili-s si-așteargă !

IV Vis de iarnă

Când dă neaua
se-acoperă urma.
Dar, ia vezi-o Steaua !
S-a născut Hristosul !

Vin sărbătorile
pentru toți creștinii.
Pâinea ¹ e făcută
saracilia-i coaptă
baclavaua — miere
plăcinta cu moare
bănuțul ascuns
ca să-l afli-nuntru' !
Mascații colindă
anul să-l adauge
cu altul mai nou
fără de duh rău...

Boboteaza vine
iată-l și Sânt-Ion
viață bucurăoasă
Anul Nou e-n casă
bunele să se-aleagă
relele să se șteargă !

1. „Pâine pregătită anume, pentru sărbători, cu mireasmă de busuioc“.

TREI BLÂSTEAMI (TI ȘICAE)

I Blâsteami di mumă ți u creapă fumeal'ea

Ți-ni pâțai, laia-ni di io ?!
Iu-su ficioril'i di-unu chiro ?!
A, la-ai, mi zurlusirâ,
caplu mi-acătă, mârata-ni,
ia, ași-ni si duți neata-ni !

— Lea, mare, hândăcusită,
cara s-ti-acățu di cusită
va ti-aducu tută-nvârliga
vâmu s-nu Ț-aibă câștiga !
Stăi, lea, Ț-u chiruși arșinea,
pornicu dip Ța si-adră chealea ?
Ți mi crechi, lea, Ți s-Ța creapă
budza, ia, că mi cripași ?!

— Și-tini, lai, gugea ficiorlu
Ța badz mintea cu lișorlu ?
Va ti vatâmu, lai, di scopu
ta s-Ța bagu mintea la locu !
Ieși nafoar', hândăcusite,
gioacă tu uboru, neap'cate !

— Ah, lea nică, dnacu di-tu guvă,
dipu ca theaminâ-masourâ !

TREI BLESTEME (DE ȘAGĂ)

I Blesteme de mamă pe care o necăjesc ¹ copiii

Ce-mi pății, biata-mi de mine ?!
Unde-s copiii de-odinioară ?!
Oh, mă-ăi, m-au nebunit
capul m-a apucat, amărâta-mi
ia, așa-mi se duce viața-mi ² !

— Tu, a mare, prăpadită,
de te-oi apuca de cosiță
iam să te-aduc toată-nvârliga ³
nimeni să nu-ți aibă grija !
Stai, tu-u, ți-ai pierdut rușinea,
toval chiar ți s-a făcut pielea ?
De ce mă crăpi, tu, crăpa-ți-ar
buza, ia [așa], că m-ai crăpat ?!

— Și tu, măi, gogea feciorul ⁴
îți pui mintea cu ușorul ? ⁵
Te omor, măi, în bătaie
ca să-ți pun mintea la loc !
Ieși afar', nerușinate,
joacă-m curte, afurisite !

— Ah, tu, mică, drac din gaură,
chiar ca femelă-mască !

1. Literal : „o crapă“.

2. Literal : „tinerețea-mi“.

3. „Imprejur“.

4. „Băiatul“.

5. „Ușor la minte“.

Chilimea u-arupsîşi ţiru
cu carecla tutu hâr-hâr !
Bagă-ţ curlu-n padi, stăi,
ţi mi crechi, lea, ţi-ni adari ?

Câ v-agudi chicuta doauli !
S-vâ sta parlu tu hicati,
ia, câ mi cripaţ, ficioril'i-ni,
tu-nâ guvâ s-vâ bagu treil'i,
sfulgulu pisti voi s-cadâ...
— Ți mi feaţişi, munlai dadâ ?!

...

Oi-i, corba-ni, zunlusii ?
Ți stau di dzâcu, u chirui ?
Ptiu-ptiu-ptiu !, s-ni-ascuchiu-n sinu,
tu munţ seţi ! Aca la mini-i-i
ahtări lucrî nu-ari s-yinâ-â-â !
Cari nu şi-u va fumeal'ea-a-a
s-nu şi-u va niţi cămeaşa-a-a !

Aidi, soră, tini mare,
l'ea-u nica şi-ieşi prîmmari,
şi-videţ s-nu ţiva ficiorlu
s-şi-arupâ ţiva cicionlu...
Aidi, pirdhicusîli-a meali,
loaţ-vâ şi-agiucaţ-vâ beali !

Chilimul l-ai făcut ciur
cu scaunul ⁶ tot hâr-hâr !
Pune-ți curul jos [și] stai,
de ce mă crăpi, tu, ce îmi faci ?

Că v-ar lovi picul [pe]-amândouă !
Sta-v-ar parul în ficați,
ia, că mă crăpați, feciorii-mi,
într-o gaură să vă bag treii,
fulgerul pe voi să cadă...
La ce m-ai făcut, biet-mamă ?!

...

Vai, vai, biata-mi, înnebumii ?
Ce stau de zic, o pierdai ? ⁷
Ptiu, ptiu, ptiu ! să-mi scuiș în sân !
În munți seci ⁸ ! Aici la mine-e-e
atari lucruri să nu-mi vie-e-e !
Cine nu și-o vrea familia-a-a ⁹
să nu-și vrea nici cămașa-a-a !

Haide, soră ¹⁰, tu, cea mare,
ia-o [pe] mica și-ieși plimbare
și vedeți să nu cumva feciorul
să-și rupă cumva piciorul...
Haide, potârnichele mele,
luați și jucați pietricele !

6. „Scaun cu spetează” (pentru „scaun”: arom. *scamnu*).

7. „Mi-o pierdai mintea”.

8. „Pustii”.

9. „Cine nu-și iubește copiii”.

10. Mod de adresare fiicelor ; pentru băieți : „frate !”.

II. Blâsteami di-nveastă ți-l'i fudzi bârba-su tu Amirichie

Au-u, sor, dzâ, nu ni-amu dhichi ?
Nicuchiru easti aestu ?
S-și-alasâ taifă, fumeal'i
și s-fugă tu-Amirichie ?

Oh, lele, corba-ni di io !
Ți hâini s-fac-aclo ?!
Omu chirutu, fliură mintea-l'i,
ni-alghiră dip lail'i ocl'i-ni !
Tutu mutrea, tutu mutrea...
vârnu nu u minduia.
Nu-ari s-yinâ vârnăoară,
caplu tâmpână-ni si-adară !

Ți-ni pâțai, lea, corba-ni di-io ?!
Ți bârbatu, lea, dipu apló !
N-agârși, ați trecu și-trecu
ficionil'i dol'i tutu ma crescú...
Mi cripă, budza si-l'i creapă !
Cioară di-arină si-adară !
S-nu-și aibă altă hâiri !

II Blesteme de nevestă căreia i-a plecat bărbatul in America

Va-ai, soră, zi, nu-i drept ¹ ?
Om de casă este-acest ?
Să-și lase neam, familie
să plece-n Aminichie ?

Văleleu, biata-mi de mine !
Ce naiba ² să fac-acolo ?!
Om pierit ³, fluier i-e mintea-i,
mi-albiră de tot bieți ochii-mi !
Tot privește, tot privește...
nimeni nu se mai gândește ⁴.
Nu mai vine niciodată,
capu-mi tobă-i, mintea toată ⁵ !

Ce-mi pății, biata-mi de mine ?!
Ce bărbat, vai, de rușine ⁶ !
Ne-a uitat, ani trec și trec
feciorii, doi, tot mai cresc...
M-a crăpat, buza să-i crape !
Sfoară din nisip să facă !
N-aibă nici o pricopseală !

1. Literal : „n-am dreptate ?“

2. Literal : „pricopseală“.

3. „Aiurit“.

4. Literal : „nimeni nu s-ar fi gândit la asta“.

5. Literal : „capul mi se face tobă“.

6. „Simplu ; neșlefuit“.

Pi dințâ si-lu vedu, lea sor',
câ mi-asteșu, lea, di-ahâtu doru !
Ia, așî, câ mi cripă...

Si-l'i agiutâ Dumnidză !

Vedea-l-aş pe dinţi ⁷, tu, sor',
că m-am stins de-atâta dor !
Ia, aşa, că m-a crăpat...

Să-i ajute Dumnezeu !

7. „Vedea-l-aş întins / mort / cu faţa în jos“.

III Blăstemu di dadă ți-l'i fudzi ficiorlu si s-facă yeatru

Oi-i, murlai Custachi a meu !
Iu-ni fudziși, lai, frate,
ți-ni adrași, lai, carabeu,
vrute și-nidurute !

Oh, lele, ațelu-și tutu,
s-dusi s-s-facă yeatru...
Oi-i, aslanlu-ni vru-utu,
ocliu-ni si-adră albu-u !

Au-u, Custachi-mu,
mutrea-aoa, la dada !
U vedz palma ? Ari peri ?
Nu-ari, frate, vârnă.
Avdz-aoa, ficiorlu-a meu :
cât peri ari palma
ahâtă hâiri si-ai,
pul'ilu și-nellu a meu !
Că mi-alâsași singură,
plâmtă și-ningrupată...

Ia, ași s-da Dumnidză,
giuru pi-a tali neati !
Harauă si-ai di la ficiori
și dzâli tutu mușati !

III Blestem de mamă căreia i-a plecat feciorul să se facă doctor

Va-ai, biet Costache-al meu !
Unde-ai plecat ¹ tu, măi, frate,
ce-mi făcuși, tu, carabeu ²,
vrute și medurute ³ !

Văleleu, doar unu-i tot ⁴,
s-a dus să se facă doctor...
Va-ai, leu-mi vru-ut,
ochiu-mi albi to-ot !

O-oh, Costachi-mu,
uite aici la mama :
O vezi palma ? Are peri ?
N-are, frate, nici unul.
Auzi aici, feciorul meu :
câți peri are palma
atâta pricopseală să ai,
puiul și mielul meu !
Că m-ai lăsat singură,
plânsă și neîngropată...

Ia, așa să ădea Dumnezeu
jur pe a ta tinerețe !
Bucurie să ai de la feciori
și zile tot frumoase !

1. Literal : „ai fugit“.

2. „Vrabie“ / „ciocănitoare“ ? Cuvânt de mângâiere pentru
băieți.

3. „Iubite și ne iubitorule !“

4. Literal : „acela și tot“.

CÂNTICU TI GINTA LATINA *

di

Vasile Alecsandri

I

Latina gintă i regină
Ntră alti ginti di aestă lumi mari.
Ea poartă-n frâmti nă steauă sirină
Luțindalui tu eti seculari.
Scriată-l'i easti tutu năinti
Gioană si-și treacă lunga-l'i cali.
Ea neadzi-ndreaptă-n frâmta altoru ginti
Și-luînă vearsă dinăpoi, tu vali.

II

Latina gintă feată vergură-i, alghină
Cu hari dulți, trupu curatu, lișoru,
Tutu xenlu-n cali l'i si-ncl'ină
N-dzinucl'i cadi, tutu ma-mplinu di doru.
Mușată, yie, gura-l'i mași arăsu,
Sumu țeru sirinu și dzuua pi căroari
Ea s-niră-n soari, caplu-l'i tutu ma-n susu,
Si-ascaldă, hariși, tu veardi-amari.

* Poezia aestă fu scriată di Vasile Alecsandri tu maiu, 1878. Poetlu u dzăsi la „Concursul Felibrilor“, di Montpellier, Franța, la „Societatea limbilor romanice“. Năsu fu încurnatu aclo cu premiulu ti ma buna și ma mușata poezie incl'inată ti latinitati. CÂNTUL GINTEI LATINE ju adusu tu limbili: latină, franceză, italiană (1878), provensali (1885), retoromană (1896), spaniolă, portugheză (1978, tu 100 di ani), și după 110 ani u adușu-și mini tu limba a noastră (si-avdză-ntănea oară tu 1989, la VI-lu Congresu a Armăniloru di Bridgeport, U.S.A.).

CÂNTUL GINTEI LATINE

de

Vasile Alecsandri

I

Latina gintă e regină
Între-ale lumii ginte mari.
Ea poartă-n frunte-o stea divină
Lucind prin timpii secolari.
Menirea ei tot înainte
Măreț îndreaptă pașii săi.
Ea merge-n capul altor ginte
Vărsând lumină-n urma ei.

II

Latina gintă e vergină
Cu farmec dulce, răpitor ;
Străinu-n cale-i se închină
Și pe genunchi cade cu dor.
Frumoasă, vie, zâmbitoare,
Sub cer senin, în aer cald,
Ea se mirează-n splendid soare,
Se scaldă-n mare de smarald.

III

Latina gintâ ari parti
Di tuti-a loclui mări averi
Și-cu multâ vreari ea li-mpanti
Cu tuti alanti a l'ei surări,
Ma la inati nu-ani preacl'i,
Când mutâ brațu ti libertati
U surpâ tirania veacl'i
Ș-si-alumtâ ti-a l'ei îndriptati.

IV

La dzuua ațea di giudicatâ
Cându va-s sta dinintea Ațilui
Ginta va si-hibâ întribatâ :
„Ți ari faptâ ea pi loclu a lui ?“
Ș-nâsâ va-s greascâ — boați dulți, neri :
„O ! Doamne,-n lumi mini câtu șidzui
Tu ocl'i a l'ei împlîni di vreari
Mași Tini, Vrute, mini ti vidzui !“

III

Latina gintă are parte
De-a'le pământului comori
Și mult voios ea le împarte
Cu celelalte a ei surori,
Dar e teribilă-n mânie
Când brațul ei liberator
Lovește-n cruda tiranie
Și luptă pentru-al său onor.

IV

În ziua cea de judecată,
Când față-n cer cu Domnul sfânt,
Latina gintă-a fi-ntrebată :
„Ce a făcut pe-acest pământ ?“
Ea va răspunde sus și tare :
„O ! Doamne,-n lume cât am stat,
În ochii săi plini de-admirare
Pe tine te-am reprezentat !“

CUPRINS

Adil'eri / Respirări

Dhyeată ti hil'i-mea / Diată pentru fie-mea	9
Adil'iu / Respir	13
Datlu / Datul	15
Oara a-Nsirărilor / Ora Înserării	17
Adamlu și Eva	19
Câpăchi di ocl'i / Pleoape	21
Venus	23
Cruți maltezi / Răscruci malteze	25
Muzică tu amurdzită / Muzică în amurg	27
Omega	29

Praguri

Praguri	35
Mardzini / Margine	37
Giocu șutātu / Joc invers	41
Doru di bană / Dor de viață	43
Zvici / Bice	45
Scară / Scară	47
Frică / Frică	49
Bârni / Brâie (Generații)	51
Ghini viniși ! / Bine-ai venit !	53

In memoriam

Cupacilu / Stejarul	57
Disicatlu / Despicatul	61
Toma-Apostallu / Toma-Apostolul	63
Iu-i gușa mea di lelicu ? / Unde-i gușa mea de cocor ?	65
Orchestra a muntâloru	67

Unu Omu / Un Om 71

Căprili di Santorin / Caprele din Santorin 73

Natlu / Natul

Cheatra treați, apili armănu / Piatra trece, apele
rămân 77

Imnu ti mumili armăni / Imn pentru mamele aro-
mâne 81

Apa yie / Apa vie 85

Si-ncurună zboarâli / Se cunună cuvintele 89

Merlu și hédzlu a loclui / Mărul și miezul pământ-
ului (morcovul și cartoful) 93

Luna și-meslu / Luna și „mes“-ul (luna calendaris-
tică) 95

**Patru yisi cu ocl'i-ncl'iși / Patru vise cu ochii în-
chiși**

Yisu di primăveara / Vis de primăvară 97

Yisu di veara / Vis de vară 99

Yisu di toamna / Vis de toamnă 101

Yisu di iarna / Vis de iarnă 103

**Trei blăsteami (ti șical'i) / Trei blesteme (de
șagă)**

Blăsteami di mumă ți u creapă ficiorili / Bles-
teme de mamă pe care o necăjesc
copiii 105

Blăsteami di-nveastă ți-l'i fudzi bârba-su tu
Amirichie / Blesteme de nevastă căreia i-a
plecat bărbatul în America 109

Blăstemu di dadă ți-l'i fudzi ficiorlu si s-facă
yeatru / Blestem de mamă căreia i-a plecat
băiatul să se facă doctor 113

Cânticu ti ginta latină / Cântul ginteii latine (de
Vasile Alecsandri) 115

Tipărit la ROMCART S.A.